

1 Μαρτίου 2019

Η θεολογία του αγίου Θεολήπτου ως προϊόν της πνευματικής αυτοσυνειδησίας του

Ορθοδοξία / Πατερική Θεολογία

Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού

Η Νίκαια είναι ο πρώτος χώρος, μέσα στον οποίον διαμορφώνεται η προσωπικότητα του αγίου Θεολήπτου. Η πόλη αυτή, της οποίας ο λαός διατηρούσε τήν φήμη του θεματοφύλακα των διδαγμάτων και του ήθους των Πατέρων της Α΄ Οικουμενικής συνόδου που συνεκλήθη εκεί, έπαιξε ρόλο καθοριστικό στην ψυχική και πνευματική ωρίμανση του αγίου [40]. Η ισορροπία μεταξύ θεολογικής σπουδής και ζήλου για έμπρακτη διακονία μέσα στο χώρο της Εκκλησίας τον οδηγούν στον πρώτο βαθμό της ιεροσύνης.

Ο δεύτερος χώρος που σφραγίζει την προσωπικότητα του αγίου Θεολήπτου είναι το Άγιον Όρος. Αυτό που είναι άξιο προβληματισμού είναι η αιτία που τον ωθεί να εγκαταλείψει τον έγγαμο βίο του κληρικού και να αποσυρθεί σε ένα περιβάλλον αυστηρής μοναχικής ζωής. Πρέπει να θεωρηθεί ως η πρώτη προσωπική του απάντηση στις ενωτικές προσπάθειες Πατριάρχη και αυτοκράτορα, καθώς και στη βία που τις συνοδεύει. Γίνεται φανερό ότι στην ηλικία των 25 ετών, ο άγιος Θεόληπτος έχει την πεποίθηση ότι το μοναστικό περιβάλλον είναι ο χώρος διατηρήσεως της ακεραιότητας της αλήθειας της Εκκλησίας. Στην αναχώρηση δεν φαίνεται να τον ωθεί η αναζήτηση ατομικής εξασφαλίσεως, αλλά μάλλον η επιθυμία να ενισχύσει την άμυνα της Ορθοδοξίας εναντίον των προσπαθειών για νόθευσή της. Στις θεολογικές διενέξεις, στις δογματικές αντιπαραθέσεις και στις πολιτικές σκοπιμότητες ο άγιος Θεόληπτος καταθέτει ως μαρτυρία έναν ασκητικό τρόπο ζωής [41], έναν προσωπικό αγώνα με τον Διάβολο [42], μία οδό μνήσεως και όχι θεολογικο-φιλοσοφικής μαθητείας [43]. Όταν μετά από λίγο καιρό παρουσιάζεται στον αυτοκράτορα, όχι μόνον έχει τις θεολογικές προϋποθέσεις να τον κατηγορήσει ως διαστροφέα των Γραφών, αλλά και είναι σε θέση να υπομείνει την κακοποίηση και την φυλάκιση με φρόνημα μάρτυρος [44]. Το γεγονός αυτό εγκαινιάζει την νέα περίοδο της δραστηριότητας του αγίου Θεολήπτου. Η επιστροφή του στον κόσμο με σκοπό την κατάθεση έμπρακτης μαρτυρίας του ορθοδόξου δόγματος αποκαλύπτει πασιφανώς τους σκοπούς της αναχωρήσεώς του. Επιπλέον, είναι άξια θαυμασμού η επιλογή της ιδιαίτερης πατρίδας του ως τόπου ασκήσεως, παρ' όλο που δεν ήταν δύσκολο να φανταστεί τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζε. Ο Χούμνος αναφέρει χαρακτηριστικά ότι για έναν ολόκληρο χρόνο η σύζυγός τους τον πίεζε έντονα να επιστρέψει κοντά της [45].

Η σύγκλιση δύο εκ πρώτης όψεως ασύμπτωτων οδών, της Ησυχίας και της διαβίωσης κοντά στον κόσμο, στην περίπτωση του αγίου Θεολήπτου, δεν πρέπει να

θεωρηθεί φαινόμενο παράδοξο και μεμονωμένο. Ήδη από τον ενδέκατο αιώνα, ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος έχει δώσει μία νέα διάσταση στη μακραίωνη παράδοση της Ησυχίας, μεταφέροντάς την με την κοινοβιακή της μορφή στο κέντρο της Κωνσταντινουπόλεως, στην περίφημη μονή του Στουδίου. Αυτό δεν μπορεί παρά να επηρέασε την κοινωνική και εκκλησιαστική πραγματικότητα κατά τους επόμενους αιώνες. Δεν είναι παρακινδυνευμένο να υποθέσουμε ότι η νοερά προσευχή κατέλαβε μέρος της καθημερινής ζωής κατοίκων των αστικών κέντρων [46].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

40. Βλ. «Τοιαύτην ἐκεῖνος ἔσχε τήν πατρίδα, εὐσεβείας μητρόπολιν· τοιούτους ἔσχε καί τούς πατέρας καί παιδευτάς, διδασκάλους τῶν δογμάτων τοῦ Πνεύματος» (Ν. Χούμνου, Επιτάφιος..., 188).

41. Βλ. «...μηδέν πλέον τραχέων καί τρυχόντων πεπονημένων, μή σκέπης ἐκεῖ εὐπορῶν, μή ἄρτου, μή ἄλλου τινός τῶν πρός τροφήν ...» (Επιτάφιος..., 200).

42. Βλ. «Ἐκεῖ καί ὁ Σατανᾶς πειράζειν αὐτόν ἤρξατο πρός ἐπιθυμίαν ἄγων καί μνήμην τῆς καλῆς ἐκείνης καί φιλάνδρου γυναικός...» (ἐνθ' ανωτ., 201).

43. Βλ. «Καί οὗτος τόν κατά Θεοῦ βίον, πρᾶξιν ὁμοῦ καί θεωρίαν, καί νῆψιν νοός, παρ' ἐκείνου (σ.σ. Νικηφόρου), εὖ μάλα καί καλῶς καί οἰονεῖ κατ' ἐπιστήμην εἰδότος διδάσκεται» (ἐνθ' ανωτ., 201).

44. Ἐνθ' ανωτ., 205.

45. Ν. Χούμνου, Ἐνθ' ανωτ., 210.

46. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του πατέρα του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, ο οποίος, αν και ανώτατος κρατικός λειτουργός, αφοσιωνόταν στη νοερά προσευχή ακόμη και κατά τις ώρες συσκέψεων με τον αυτοκράτορα. Βλ. Φιλοθέου Κοκκίνου, Λόγος εἰς τόν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης, ἐκδ. Τσάμη Δ.Γ., Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως του Κοκκίνου αγιολογικά ἔργα, Α΄ Θεσσαλονικεῖς ἅγιοι, (Θεσσαλονικεῖς Βυζαντινοί συγγραφεῖς 4), Θεσσαλονίκη 1985, 555.

<http://bit.ly/2NCWLWj>